

De loopbaan van Linnaeus begon op de Hartekamp in Heemstede. De pas gepromoveerde Zweed was in de periode 1735-1738 als lijfarts en botanicus in dienst van de schatrijke bankier George Clifford. Dat was een zeer lucratieve job, zowel in financieel als in wetenschappelijk opzicht. Linnaeus legde op de Hartekamp de grondslag voor zijn wereldberoemde systeem van de classificatie van planten en dieren.

Linnaeus in de tuin van Clifford

De eerste werkomgeving van Carolus Linnaeus was vrijwel ideaal. De pronktuinen van de Hartekamp en de Overplaats waren destijds een bezienswaardigheid en een vermaard lustoord. Bovendien beschikte George Clifford over een omvangrijke collectie planten en dieren van over de hele wereld. Linnaeus kreeg de opdracht om nieuwe soorten te verwerven en om alle levende en gedroogde planten van Cliffords verzameling op naam te brengen en te beschrijven. Dat resulteerde in een boek van bijna zeshonderd pagina's: '*Hortus Cliffortianus*'. Daarin beschrijft Linnaeus het indrukwekkende aantal van 2536 soorten en daarvan waren er maar liefst 1251 als levende plant aanwezig in de tuinen en kassen van de Hartekamp.

Bij de herdenking van de tweehonderdste geboortedag in 1907 plaatste de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging op dit landgoed een borstbeeld van Linnaeus. Bij de viering van de driehonderdste verjaardag zorgen Joop Mourik en Anneke Koper van de KNNV-afdeling Haarlem e.o. voor een boekje over de buitenplaats bij Heemstede die de Zweed in al zijn pracht en praal heeft gekend: *Linnaeus in de tuin van Clifford*.

TYPISCH BINNENDUINBOS

De plantenstudiegroep van de KNNV-Haarlem e.o. liep vorig jaar vele meters in de voetsporen van Linnaeus. Ze inventariseerde toen vrij intensief op de Hartekamp en de bijbehorende Overplaats. De plantenkenners troffen in 2006 tweehonderdvijftig wilde en verwilderde soorten aan. Als je coördinator Joop Mourik vraagt wat de interessantste soorten zijn, dan hoeft hij niet echt lang na te denken: "Op de Hartekamp staan zomerklokje en groot

springzaad, op de Overplaats gele anemoon, zacht vetkruid en velden vol wilde hyacint. De vogelmelk floreert in deze tijd van het jaar. Het is een prachtig stuk bos, een typisch en compleet binnenduimbos, zoals we dat in Kennemerland kennen."

MONUMENTALE BOMEN

Staan er op de Hartekamp nog bomen of struiken die Linnaeus met eigen ogen heeft gezien? Volgens Joop Mourik is dat niet het geval: "Er staan genoeg oude zomereiken, beuken en kastanjes, maar die zijn hooguit 150 à 200 jaar oud. Het landgoed telt twee forse Kaukasische vleugelnoten, met een fraaie wortelopslag. Verder is er een ongelofelijk mooie tulpenboom van 200 à 250 jaar. Maar het meeste van wat er nu aan bomen staat, is neergezet toen de tuin ingrijpend is gerenoveerd. Rond 1820-1830 is alles op de schop gegaan. De rechthoekige Franse tuin is toen omgezet in de Engelse landschapsstijl; alle kromme lindenanen dateren uit die periode."

SCHEEPSLADINGEN

Op de Hartekamp staan natuurlijk wel veel inheemse soorten die Linnaeus een wetenschappelijke naam heeft gegeven. Joop Mourik noemt het madeliefje, sneeuwkllokje en vingerhelmbloem als soorten die de Zweed op zijn naam heeft staan: "Maar we weten niet zeker of hij die planten hier echt heeft gezien. Het is zeer waarschijnlijk, maar het is gewoon niet duidelijk welke soorten Linnaeus levend heeft gezien en bij welke soorten hij gedroogde exemplaren uit het herbarium heeft beschreven."

In het omvangrijke herbarium van George Clifford zaten veel planten die in Nederland

De loopbaan van Linnaeus begon bij George Clifford op de Hartekamp.

FOTO: ANNEKE KOPER

Gele anemoon. FOTO: ANNEKE KOPER

In 1907 plaatste de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging een borstbeeld van Linnaeus op de Hartekamp.

FOTO: ANNEKE KOPER

zijn verzameld, maar het overgrote deel is afkomstig uit andere werelddelen. De tropische kassen en klassieke tuinen van George Clifford waren beroemd: "Linnaeus

beschreef veel planten uit Azië, Afrika en Zuid-Amerika. Tegenwoordig zou je dat tuinplanten of kamerplanten noemen. De rijke George Clifford had goede contacten met de scheepslui van de Verenigde Oost-Indische Compagnie en de West-Indische Compagnie. De schuiten van de VOC en de WIC hadden al veel materiaal gebracht en Linnaeus moest zorgen dat er nog meer bij kwam..."

Linnaeus in de tuin van Clifford, een landschapshistorische wandeling over de Hartekamp en de Overplaats in Heemstede. Auteurs: Joop Mourik en Anneke Koper. Uitgave: KNNV-afdeling Haarlem e.o., 2007. Zie www.knnv.nl/haarlem.

Het boek '*Hortus Cliffortianus*' van Linnaeus is te vinden op internet, zie www.plantaardigheden.nl/cliffortianus. Een klein deel van de collectie gedroogde planten van George Clifford is opgenomen in het Nationaal Herbarium Nederland. Wageningen Universiteit zet deze verzameling met een speciale site in het zonnetje: zie www.george-clifford.nl

De KNNV-afdeling Haarlem maakte een landschapshistorische wandeling over de Hartekamp. FOTO: ANNEKE KOPER

LINNAEUSJAAR IN HARDERWIJK

In Harderwijk gaat het driehonderdste geboortjaar van Linnaeus niet onopgemerkt voorbij. De voormalige universiteitsstad gedenkt zijn beroemdste student met lezingen, exposities en natuuractiviteiten. Op 15 juni krijgt 'Linnaeus' in aanwezigheid van de Zweedse ambassadeur zelfs een eredoctoraat. Het Stadsmuseum Harderwijk biedt een interactieve expositie *Linnaeus was here*, over de persoon en de betekenis van de Zweedse bioloog, uitermate geschikt voor jongeren. Het museum heeft echter geen enkel voorwerp dat Linnaeus zelf heeft gebruikt; alleen zijn boeken liggen achter glas in een vitrine. Daarnaast prijkt een foto van een gedroogde plant, een waternavel die Linnaeus tijdens zijn verblijf in Harderwijk heeft verzameld. Voor natuurminnende postzegelverzamelaars is de forse expositie *Linnaeus, zijn leven en werk in postzegels* zeer de moeite waard. Het Middeleeuwse Hortusgebouw, waar zowel Boerhaave als Linnaeus hebben gewerkt, biedt de gehele zomer een speelse tentoonstelling over de ordening van het planten- en dierenrijk: *Beesten en bloemen, hoe zal ik ze noemen?* Tijdens de Open Monumentendag van 8 september zijn twaalf monumentale panden gratis te bezichtigen. De gebouwen van de Academie, waarin Linnaeus is gepromoveerd, krijgen dan extra aandacht. Met het oog op de festiviteiten is het borstbeeld van Linnaeus onlangs gerestaureerd. Het beroemde Linnaeustorentje kreeg een gloednieuwe plaquette en het borstbeeld kijkt nu weer vanuit dit torentje neer op passanten in de Academiestraat. Het Linnaeusjaar wordt in november afgesloten met een Pippi Langkousdag. Zie www.linnaeusjaarharderwijk.nl

Rechts het Linnaeustorentje in Harderwijk, links de kapel van het Academiegebouw waar Linnaeus in 1735 promoveerde.

FOTO: KEES DE HEER

Het stadsmuseum van Harderwijk biedt een unieke postzegelverzameling over Linnaeus.

SYMPOSIUM LINNAEUS 300, THE FUTURE OF HIS SCIENCE

DE KNAW organiseert op 1 en 2 oktober 2007 in het Trippenhuis te Amsterdam een internationaal symposium over verleden, heden en toekomst van onderzoek aan de biodiversiteit, in nauwe samenwerking met de Zweedse ambassade en de Linnaeus Society of London. Zie www.knaw.nl

WWW.LINNAEUS2007.NL

Een compleet overzicht van alle activiteiten in het Linnaeusjaar is te vinden op de website www.linnaeus2007.nl en op www.linnaeus2007.se (Engels of Zweeds).

(advertentie)

Beleef de natuur in Zwitserland...

- * nederlandse leiding
- * dagelijks een georganiseerde wandeling
- * gevarieerd activiteitenprogramma
- * op verzoek vegetarisch eten
- * eigen busverbinding met Nederland
- * al meer dan 550 verschillende bloemensoorten gevonden door KNNV-leden!

Familiehotel Clarezia
7158 Waltensburg
Zwitserland
0041 81 941 1960
clarezia@bluewin.ch
www.clarezia.ch

